

ДВОЯКИЙ ВПЛИВ АГРОХОЛДИНГІВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

УДК 316.334.55:334.758.4

Хрипун О. О., студентка 1 року ОС магістр
факультету економіки і права
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Нестабільна соціально-економічна ситуація в країні впливає на розвиток країни в цілому. Агропромисловий комплекс не є виключенням, адже виникають проблеми, пов'язані з безробіттям, занепадом соціальної інфраструктури, економіки, і в результаті – погіршенням ефективності сільськогосподарського виробництва. Одним із шляхів подолання даних проблем є розвиток нових організаційно-правових форм господарювання. До таких організаційних форм можна віднести створення агрохолдингів.

Метою даної роботи є дослідження позитивного та негативного впливу функціонування агрохолдингів на соціально-економічний розвиток в країні та розробка рекомендацій щодо зниження їх негативного впливу.

Предметом дослідження є наслідки функціонування агрохолдингових структур в Україні.

Дослідженням створення, діяльності та перспектив розвитку агрохолдингів займаються багато вітчизняних вчених. Гуторов А. О. агрохолдинги розглядає як ефективну форму концентрації сільськогосподарського виробництва [1]. Українська дослідниця Ожелевська Т. С. досить категорично підкреслює, що подальший розвиток сільського господарства через розширення й процвітання агрохолдингів призведе до повного знищення сільської території в соціальному, економічному та екологічному аспектах [2]. Берлач А. І. наполягає на тому, що такі процеси призведуть до накопичення прибутків за кордоном із використанням схем іноземного інвестування [3]. Як бачимо думки вчених щодо холдингових структур різні – їх створення призвело як до позитивних змін, так і до певних недоліків. Так

як агрохолдинги для нашої країни ще досить нові форми об'єднання, залишаються нерозкритими ще багато питань щодо їх функціонування та впливу на соціально-економічний розвиток країни, а тому питання дослідження, аналізу та оцінки агрохолдингів є досить актуальними та перспективними. Згідно Закону України «Про холдингові компанії в Україні», холдингова компанія акціонерне товариство, яке володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств [4].

Передумовами створення агрохолдингів є підвищення попиту на продовольчу продукцію на світових ринках, підвищення капіталізації агропромислового бізнесу шляхом концентрації земельних ресурсів та можливість отримання синергічного ефекту від діяльності вертикально інтегрованих структур. Як зазначалося вище – існують як позитивні наслідки створення агрохолдингів, так і негативні. Для початку розглянемо позитивний вплив агроформувань на економіку країни в цілому. У розвитку агропромислового комплексу України агрохолдинги відіграють важливу роль, так як саме завдяки ним Україна займає лідируючі позиції по експорту продукції рослинництва, в результаті чого зростає роль агропромислового комплексу у ВВП (17%), частка в експорті перевищує 27%. Завдяки агрохолдингам, які мають розвинену технологію, сучасну техніку підвищується інвестиційна привабливість сільськогосподарського виробництва. За даними УкрАгроКонсалту, українські агрохолдинги у 2015 році залучили у виробництво 950 мільйонів доларів інвестицій, що на 150 мільйонів більше, ніж роком раніше [5].

Однак, поряд з позитивним впливом агрохолдингів на розвиток економіки країни є ряд недоліків даних агроформувань. З виникненням агрохолдингів відбулися певні зміни на селі. Основною причиною створення даних агроформувань є прагнення власників капіталу збільшувати вкладений капітал в довгостроковій перспективі, тобто головною діяльністю агрохолдингів вважається отримання прибутку. І якщо раніше на тих територіях, де діяли сільськогосподарські

підприємства, була певна підтримка з боку цих підприємств, зокрема – виділення коштів для потреб шкіл, дитячих садочків, медичних пунктів, і в цілому підтримки інфраструктури на селі, то власників агрохолдингів здебільшого менше цікавить соціальна складова сіл, оскільки в більшості випадків вони живуть далеко від сільських територій і від тих проблем, з якими щодня стикається сільське населення. Тут доречно згадати досвід зарубіжних країн, а саме – Франції, адже для того, аби іноземцю придбати землю у розмірі до 150 га, необхідно отримати французьку аграрну освіту та проживати на території господарювання [6].

Як бачимо, поряд з економічними успіхами аграрного сектору, які залежать від розвитку агрохолдингів відбувається занепад та бідність української села. Через впровадження спеціалізованої техніки, яка не потребує великої кількості робітників під час проведення сільськогосподарських робіт люди залишаються без роботи, в результаті чого сільське населення виїжджає до міста в пошуках працевлаштування, скорочується народжуваність та зростає смертність, і як результат - села поступово зникають. За даними Державного комітету статистики, за останні 15 років кількість сіл скоротилася на 151 од. і склала 28397 од. Чисельність сільського населення у цей період знизилася на 1664,4 тис. осіб (з 15574 до 14089 тис. осіб) [7].

Крім вище зазначених негативних наслідків діяльності агрохолдингів, можна виділити, як не менш важливими, наступні:

- загроза існуванню середніх і малих форм аграрного бізнесу, які несуть основне навантаження щодо забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій;
- відсутність обмежень розмірів землекористування може привести до монополізму у сфері оренди земель сільськогосподарського призначення;
- спеціалізація на виробництві найбільш високотехнологічних і високодохідних видів лише рослинницької продукції, оскільки виробництвом продукції тваринного походження для потреб внутрішнього ринку займаються лише 15% холдингів.

Автором було проаналізовано соціальні напрями роботи п'ятірки агрохолдингів України, які входять до рейтингу 20 найефективніших агрохолдингів України за результатами 2015 року журналу Forbes – Україна [8]. Результати дослідження наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Соціальна політика агрохолдингів (складено й систематизовано автором)

Назва агрохолдингу	Напрями соціальної роботи
Ukrlandfarming	Розроблена соціальна програма, для шкіл, дошкільних закладів, шкіл-інтернатів для дітей з фізичними вадами, будинки культури.
Сварог Вест Груп	Діє програма соціальних інвестицій «З людьми і для людей». З 2010 року створено благодійний фонд «Зміцнення громад», програми роботи якого є: «З людьми і для людей» (6 млн. 88 тис. грн.), «Співпраця заради дітей» (1 млн. 200 тис.грн.).
Grain Alliance («Баришевська зернова компанія»)	За ініціативою агрохолдингу започатковано Благодійний фонд «Розвиток села», метою якого є підвищення рівня життя в сільських регіонах України. Напрями діяльності фонду – «Чисте село», «Піклування про здоров'я населення», «Юридична допомога сільським жителям, «Освіта».
«Миронівський хлібопродукт»	Газифікація сіл, допомога медичним закладам, школам, дошкільним закладам.
«Нібулон»	Допомога навчальним закладам, місцевим громадам, працює програма «Нібулон – патріот України», кошти якої спрямовуються на підтримку українських військовослужбовців, постраждалих від бойових дій, а також вимушених переселенців.

Як бачимо з табл. 1, є агрохолдинги, які вкладають значні кошти на благоустрій сільських територій, соціальне та економічне покращення життя населення на селі. Але, на жаль, даною діяльністю займаються не всі агрохолдинги. Провівши дослідження ситуації, на думку автора, для усунення негативного впливу агрохолдингів на соціально-економічну ситуацію в країні, необхідно зробити наступне:

– стимулювати ведення тваринництва, наприклад, зниженням ставки єдиного податку четвертої групи для агрохолдингів, які займаються веденням тваринництва;

– створити фонди на рівні місцевої влади на територіях, де агрохолдинги ведуть свою діяльність. Надходження в запропоновані фонди будуть поступати від агрохолдингів. Сума надходжень може визначатися відсотком від отриманого прибутку. Кошти фонду можуть бути спрямовані на соціальний розвиток сільських територій;

– задля зниження безробіття можна розробити норми працевлаштування сільського населення на агрохолдинги, за якими агрохолдинги зобов'язані будуть влаштовувати на своє підприємство жителів тих місцевостей, на території яких знаходяться землі. Норми можуть залежати від розміру земельного фонду.

Таким чином, автором було досліджено тему впливу агрохолдингів на соціально-економічний розвиток України, виділено позитивний та негативний вплив агроформувань та запропоновано комплекс заходів для усунення негативного впливу агрохолдингів.

Подальшими напрямками дослідження даної теми є аналіз умов запровадження запропонованих заходів та оцінка ефективності від їх можливого запровадження.

Література

1. Гуторов А. О. Агрохолдинги як ефективна форма концентрації сільськогосподарського виробництва / А. О. Гуторов // Економіка АПК. — 2011. — № 3. — С. 102—107.

2. Ожелевська Т. С. Місце кооперативного руху у соціально-економічному розвитку сільських територій / Т. С. Ожелевська // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. — 2011. — № 163. — Ч. 2. — С. 67—72.

3. Берлач А. І. Питання протидії зловживанням у сфері іноземного інвестування в АПК / А. І. Берлач // Інвестиційна діяльність у сільському господарстві: правові питання : монографія / кол. авторів ; за ред. В. І. Семчика. — Київ : Юрид. думка, 2008. — 252 с.

4. «Про холдингові компанії в Україні» : Закон України від 15 березня 2006 року № 3528-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3528-15>

5. УкрАгроКонсалт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukragroconsult.com/>

6. Гадзало Я.М.,: Наукові основи розвитку аграрного підприємництва та сільських територій за селозберігаючою моделлю / Я.М. Гадзало, В. М. Жук // Наукова доповідь. - К: ННЦ ІАЕ, 2015.- 40 с.

7. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

8. Журнал «Forbes-Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/>.

Науковий керівник
к. е. н., доц.

І. Я. Іпполітова

Опубліковано в авторській редакції